

140 KRIGET – RYSSLAND. I.

Morgonbladet n:o 119, 26. V 1877

Med vår tids stora arméer kan man icke finna det oväntadt, att i alla större stater något s. k. militärparti bildar sig, som är färdigt afgöra alla politiska förvecklingar med svärdet. Troligen hafva äfven mer eller mindre inflytelserika personer funnits, som med otålighet åsett de årslånga underhandlingarne. Men i Europa torde ingen sakkunnig tvifla derpå, att regeringen velat fred, och än mindre på Kejsarens egen, ofta yttrade motvilja mot kriget. Det kan också lätt förstås, med hvilka känslor en monark, som gjort den fredliga reformen till sitt lifs uppgift och under loppet af en 20-årig regering regenererat sitt rike, lemnar detta sitt ännu icke fulländade och befästade verk åt de osäkra öden, som krigstillståndet och dess följder kunna medföra. 10

Måhända har man redan länge förutsett, att all underhandling skulle blifva fäfang; men föga nog väntades denna utgång från början, d. v. s. icke den tid, underhandlingen fördes hufvudsakligen mellan de tre kejsarmakterna, och intill dess England i maj 1876 vägrade att deltaga i det s. k. Berliner memorandum. Men äfven senare, vid konferensen i Konstantinopel gick Ryska ombudet så långt i medgifvanden, att anordningen för de kristnas skyddande lemnades nästan helt och hållet åt öfriga maktens goda behag; och om deras förslag skulle af Turkiet antagits, hade kriget varit med ens afvändt. Men man säger, att ryska ministern Ignatiew på förhand visste, att Turkiet icke skulle antaga några vilkor, huru obetydliga de än voro. Möjligt nog. Äfven Engelska ministern Elliot skref samtidigt, att Turkiska regeringen då mera icke egde makt nog, att vägra ingå på koncessioner; och han tillrådde derföre sina patroner, lord Beaconsfield och Derby att vidhålla deras tidigare proklamerade politik och låta turkarne tukta sina muckande rajahs. Allt derunder fortfor lord Salisbury att i god tro formulera förvaltningsordning och garantier med sin regerings bifall. Då lord Derby senare försäkrat, att han alltid trott, att kriget var oundvikligt, så bevisar detta, att han blifvit lika klarsynt, som general Ignatiew. Men skilnaden är den, att kännedomen om Engelska regeringens och lord Elliot's hållning, samt om turkiska regeringens deraf hemtade förlitande till Englands bistånd, bestämde den senares öfvertygelse; hvaremot det orimliga aldrig kunnat påstås, att han sjelf skulle uppmuntrat Turkiska styrelsen till motstånd. 20 30

Af en för Franska kamrarne framlagd gul bok inhemtas, att hertigen af Decazes redan i maj 1876 för Engelska ministären förklarade, att förkastandet af Berliner memorandum skulle göra kriget oundvikligt och derföre bevekligt, ehuru förgäfves, uppmanade den att göra de tre kejsarmakterna något förslag, som kunde föranleda gemensamma underhandlingar. Lord Derby har visst inför parlamentet förklarat, att han verkligen skulle väckt något förslag; men för verlden synes det vara okänt. Det enda kända är, att han uppmanade Ryssland att hindra Serbiens och Montenegro's krig, d. ä. att för Englands räkning krasa kastanierna ur elden. Att likväl kriget från Rysk sida afstyrktes, synes vara konstateradt. Men den allmänna meningen var då i Ryssland så upprörd, att det, då för de lidande stammarne all förhoppning om hjälp af stormakterna syntes vara ute, icke lärer varit så lätt, att uppträda mot dem med absoluta befallningar, utan att tillika gifva bindande löften för framtiden. 40 50

Det är alltså uppenbart, att det ifrån början stått i Englands makt att afvända kriget. Men på den tiden predikade lord Derby öppet, att man

borde låta Porten i all ro undertrycka upproret och först sedan se till, hvad som kunde göras för de kristna, och premiern skröt öfver Englands makt att hindra allt inskridande från Rysslands sida. Torytidningarne utbredde sig öfver Englands stora rustningar, och Turkiska regeringen gjorde, hvad af den begärdes på sitt sätt – genom dåden i Bulgarien. England har ursäktat sig med, att dess flotta kom till Besika 14 dagar efter massakrernas början. För turkarne var kändedomen om rustningarne säkert tillräcklig; ty till mördandet behöfde de icke Englands hjälp, utan till skydd mot all efterräkning.

- 10   Hvad än efteråt må sägas i parlamentet om ministèrens visa förutseende, säkert är, att hela Europa efterhand syntes dela den föreställningen, att Ryssland icke var i stånd att börja krig och var beredt att köpa sig fritt derifrån till hvarje pris. Det torde varit äfven med afseende på priset man misstog sig. Ty deri ingick icke de Slaviska kristnas öfvergiftvande åt Englands och Turkiets välbehag.

141 YTTTRANDEN VID LANTDAGEN 26. V 1877

- 20   *Protokoll fördt hos Finlands ridderskap och adel*

- Herr *Snellman*: Statsutskottet har i min tanke icke fullkomligt rätt motiverat sitt förslag. Jag håller före att erbjudandet af denna ena miljon hade bort motiveras sålunda, att det är blott det bevis på att vi erkänna vår pligt. Det är Finlands Storfurste som förklarar krig: Finland vore skyldigt att, om Hans Majestät så befallt, gifva manskap och penningar för krigets förande. Hans Majestät har icke aktadt detta nödigt, utan skonat landet från denna tunga. Då Hans Majestät föreslagit en värnepligtslag, så kunna vi också förmoda, att Hans
- 30   Majestät under krigets lopp icke skall på landet ställa en sådan fordran. Hade Hans Majestät så funnit för godt, hade Hans Majestät samtidigt med ryska arméns moibilisering kunna anbefalla indelta arméns uppställande, sammankalla ständerna och af ständerna begära medel till kostnaden för dess uppställande och underhåll; och denna armé kunde nu vara på marsch till Bessarabien. Vi hafva undgått allt detta. Om under krigets lopp vårt lands egna kuster skulle blifva anfallna, skulle det väl för oss vara påkostande att icke hafva mer än några hundra man att försvara eget land. För detta land finnes då icke annat försvar, än att Hans Majestät låter ryska trupper rycka in och försvara oss, vår
- 40   egendom och våra lif. Det kan vara, som sagdt, för vår pligtkänsla och med afseende å landets heder påkostande, att vi hafva så få soldater att uppställa. Men vi måste dock erkänna, att landet på denna Hans Majestäts välvilja icke lidit i ekonomiskt hänseende. För att lemna ett bidrag till krigskostnaderna, då vi icke kunna lemna manskap, skulle fordras tioudubbelt af hvad som nu föreslås; om kriget skulle blifva långvarigt, säkert tjugufaldigt. Vi kunna icke med de kostnader, värnepligten fordrar, göra sådana anbud. Det vore också onödigt, då Hans Majestät icke något sådant fordrar. Hvarje bidrag, som vi nu kunde lemna till krigskostnadernas bestridande, vore försvinnande litet
- 50   och skulle ingenting verka. Ungefär detta hade enligt min tanke Statsutskottet kunnat säga: Vi bjuda undernådigt denna miljon för att erkänna vår pligt och vi erbjuda den att användas på ett sätt, der den åtminstone, huru ringa och liten den än är, kan i någon mån gagna. Jag voterar derföre för antagandet af första punkten i utskottets förslag; jag voterar derför, emedan jag anser min pligt som finsk medborgare